

A MAGYAROK VÁNDORLÁSA ÉS A HONFOGLALÁS

A sztyepp: Kínától - Kárpát-medence térségéig

- 2. ée-től: nomád népek legeltető területe
- szkíták (iráni alánok) –szarmaták (iráni alánok)- hunok megjelenése – avarok a Duna-Tisza vidékén – majd: bolgár-török birod (onogurok)– **Kazár birodalom**
- **Kazár birodalom: 6-10. sz.** tartós állam
- állam: két fejedelem: kagán és alkirály
- zsidó hit: ok – függetleníteni akarták magukat a mohamedán és keresztény hatástól
- állattenyésztés, földművelés (csoroszlyás eke), városok
- Nomád állattartás: ló, juh. (lovas népek), hordozható nemezsátrak, katonai vállalkozások: fegyverzet fejlődése (vas elterjedése is ekkor): íj, nyíl, rövid kard + lándzsa – a művészet, fegyverzet, hitvilág szkíta hatást tükröz: csodaszarvas, turulmadár

Baskíria – Magna Hungaria (kr.e. 5.sz- kr.u. 5.sz)

- Kr.e.500-Kr.u.550-körül a magyarok Baskíriába (Magna Hungaria) vándoroltak. (A **Volga és a Káma folyó**, valamint az Urál-hegység által határolt terület.)
- Vándorlás: nomád népmozgás következtében. Életmód: földbe mélyített házak, kerek jurta (nemezzel borított sátrak)
- Földművelés: vaspapucsos faeke
- A hét törzs kialakulása: Nyék, Megyer, Kürtgyarmat, Tarján, Jenő, Kér, Keszi (a törzsnevek egy része helynevekként ma is megtalálható ezen a területen.)
- Társadalom: A törzsfőket **uraknak**, a nemzetségfőket **bőknek**, a köznépet **ínnek** nevezték.
- A társadalom tagozódása: törzs – nemzetség - nagycsalád
- A XIII.sz-ban talált itt a magyarok leszármazottaira Julianus barát.

Levédia (VIII.sz.)

- A VIII.sz.közepén: átköltözés a Volga és a Don vidékére, Levédiába.
- Betagozódás a Kazár Birodalomba
- közvetlenül kapcsolatba a török-bolgár (onogurok) népekkel - szintén kazár fennhatóság alatt
- Félig letelepült állattenyésztés: nomád/félnomád
- Mezőgazdaság: csoroszlyás eke, szőlőtermesztés, szántóföldi földművelés, a belterjes zöldségtermesztés, kertkultúra
- Iráni és török jövevényszavaink :
- Török: ökör, bika, üsző, borjú, tinó, ürü, kos, gyapjú, kecske, disznó, kecske, túró, sajt, köpü, tyúk, árpa, eke, boglya, öröl, dara, búza, sarló, tarló, szőlő, bor, gyümölcs, alma, körte, dió, törvény, gyűl, sereg, bélyeg, bűn
- Iráni (alán): vért, vám, vásár, kard, gazdag, üveg, híd, vért, asszony
- Megismerkedés a három nagy monoteista vallással: a kereszténységgel, a zsidó és a mohamedán hittel.- a kazár előkelők: zsidó vallásúak
- Kialakul kazár mintára a hadfelépítés tízes rendszere és a rovásírás.
- A kazár kaganátus - kettős fejedelemség.
- A magyarok: kende (v. kündü - főfejedelem), de a valóságos hatalom a gyula (hadvezér) kezében
- bírói tisztség: a horka

- A Kazár Birodalomhoz való tartozás bizonyos adófizetéssel és meghatározott katonai szolgálattal is járt.

A magyarok eredetéről Anonymus alapján (az alán-magyar kapcsolat emléke)

"Mivel pedig Hunor és Magyar Ménrótnak elsőszülött fiai voltak, apjuktól megválva külön sátrakba költöztek. Történt pedig egy napon, hogy kimentek vadászni, a pusztaságban egy szarvasűő bukkant fel előttük, s amint üldözőbe vették, az a maeotisi ingoványokba menekült előlük. Mivel itt teljesen eltűnt a szemük elől, sokáig keresték, de nem tudtak nyomára akadni. (...) Letelepdedvén tehát a maeotisi ingoványok közété, ki sem mozdultak onnan öt évig. A hatodik évben kikalandoztak, s egy pusztta helyen véletlenül Belár fiainak férjeik nélkül otthon maradt feleségeire és gyerekeire bukkantak. Kiket is vagyonostul sebesen vágtatva elragadtak. (...) Történetesen az alánok fejedelmének, Dulának két lányát is elfogták a gyermekek között, ezek egyikét Hunor, másikat Magyar vette feleségül. (...) Igen hatalmas nemzetséggé nőttek, úgy hogy az a föld sem befogadni, sem táplálni nem tudta őket."

- Csodaszarvas – szkíta hatás

Etelköz (9.sz)

- A IX.sz.közepé elszakadás a Kazár Fejedelemségtől
- Jelentős fordulat: Népünk függetlenné vált
- A szállásterületeit kiterjesztése az Al-Dunáig és a Déli-Kárpátokig
- Folyóköz: a Duna és a Dnyeper közti sztyeppe
- Önálló törzsszövetség kialakulása
- Álmos fejedelem. – vérszerződés
- A kabarok csatlakozása – nyolcadik törzsként(a magyarok az oltalmukba vették őket – jelentős katonai erő!!)

Az Árpád-ház eredetmondája Anonymus Gesta Hungarorum alapján:

"Az Úr megtestesülésének nyolcszázkilencedik esztendejében Ügyek, nagyon sok idő múltán Mágóg király nemzetségéből való igen nemes vezére volt Szkítiának, aki feleségül vette Dentü-mogyerben Őnedbelia vitéznek Emes nevű leányát. Ettől fia született, aki az Álmos nevet kapta. Azonban isteni, csodás eset következteben nevezték el Álmosnak, mert teherben levő anyjának álmában isteni látomás jelent meg turulmadár képében, és mintegy reá szállva, teherbe ejtette őt. Egyszermind úgy tetszett neki, hogy méhéből forrás fakad, és ágyékából dicső királyok származnak, ámde nem a saját földjükön sokasodnak el. Mivel tehát az alvás közben feltűnő képet magyar nyelven álomnak mondják, és az ő születését álom jelezte előre, azért hívták őt szintén Álmosnak."

- Innen: zsákmányszerző hadjáratok:
- Szlávok ellen
- Nyugat felé: Kárpát-medence - frankok és morvák szövetségében, akik egymás ellen harcoltak
- KÖV.: a hadjáratok azt jelzik, hogy a magyarok tudatosan készültek a Kárpát-medence elfoglalására

A HONFOGLALÁS

A KÁRPÁT-MEDENCE A HONFOGLALÁS ELŐTT

- V.sz.: germánok, hunok,
- VI-VIII.sz.: Avarok (568-800): Baján kagán vezetésével
- Török lovas nomád nép. (kengyel!)
- A Balkán népségének elpusztítása – a nyomukban ide szlávok költöznek
- 630-tól: az Avar Birodalom hanyatlása, majd 680-tól újabb fellendülés
- ok: bolgár-török birodalom felbomlása után újabb török eredetű népség behatolása az Avar Birodalomba
- 800. Nagy Károly szétverte az avar uralmat Pannónia területén
- örgrófság szervezése –az avarok frank fennhatóság alá kerültek (megkeresztelkedés)
- Kettős honfoglalás – László Gyula : 680-ban a második avar hullám Kárpát-medencébe érkező népségét magyarok alkották, és ezek megélték Árpád bevonulását
- Más elmélet szerint: bolgár-török (onogur) népség beáramlása
- ONOGUR – ebből a török népnévből ered a Hungarus elnevezés.
- Székely nép eredete – vitatott
- IX. sz.: Frankok, szlávok:
- Szláv központok: Pribina és Kocel –Zalavár
- Szlávok: frank fennhatóság alatt: harcban a morvakkal
- 862-től: a frankok és a morvák is a magyarokat hívják szövetségesül egymás ellen.
- 894. Szvatopluk halála – a morva birodalom szétesése⇒nem volt szilárd államalakulat a Kárpát-medencében a magyarok bejövetelekor

A HONFOGLALÁS ELSŐ SZAKASZA

A honfoglalásról a Gesta Ungarorumból, amelynek szövege más krónikákban maradt fenn: "Azután visszaküldték ugyanazt a követet közmegegyezéssel az említett fejedelemhez (Svatoplukhoz), és a földjéért egy nagy fehér lovat küldtek neki arabiai arannyal megaranyozott nyereggel és aranyos fékkel. Ennek láttára a fejedelem még jobban megörült, mert úgy vélte, hogy azt, mint holmi telepések, a földért küldötték. A követ pedig azt kérte a fejedelemtől, hogy adjon földet, fűvet és vizet. A fejedelem erre elmosolyodva mondotta: "Vegyenek, amennyit akarnak ezért az ajándékért!" Erre Árpád és a hét vezér benyomult Pannóniába, nem mint jövevény, hanem mint a föld örökös jogú birtokosa. Ekkor másik követet küldtek a fejedelemhez, és ezzel az üzenettel bocsátották el: "Árpád és emberei azt mondják neked, hogy azon a földön, amit megvettek, ne maradj tovább semmiképpen, mivel földedet lovon, fűvedet féken, vizedet nyergen megvették, és te szegénységed és kapzsiságod miatt a földet, fűvet és vizet nekik engedted!"

- 894.: a magyarok, bizánci szövetségben (Bölcs Leó), sikeresen támadják meg a dunai bolgárokat.(Simeon cár)
- 894.: egy vereség eredményeképpen megindulnak nyugat felé a besenyők
- Ok: az arabok megverik az úzokat, azok a besenyőket, a besenyők így a magyarokat szorították ki a szállásterületről
- 895.: újabb magyar támadás a dunai bolgárok ellen
- de a bizánciak nem támadják meg a dunai bolgárokat
- ⇒teljes erejükkel a magyarok ellen fordulhatnak és a besenyőket hívják szövetségesnek
- az Etelközi magyarok megtámadása
- a magyarok fő serege Árpád vezetésével ekkor már a Maros vidékén volt
- Az etelközi Árpád után vonultak.

- Álmos: szakrális gyilkosság áldozata lett Erdélyben (az etelközi vereség miatt)
- Tisztségét Árpád vette át – az ő nevéhez fűződik a Honfoglalás
- Útvonal: Kárpátok északkeleti hágói(Vereckei- Tatár-szoros)+ erdélyi hágók(Békás-szoros)
- A honfoglaló magyarok az első időben csak a Tiszáig foglalták el a Kárpát-medencét
- Nagyobb ellenállásba nem ütköztek
- Északon: Duna-Garam a határvonal
- a Duna-Tisza köze: gyeplő
- majd: berendezkedés időszaka – nemzeti rendben – egy nemzetség kábé egy vármegyényi területet szállt meg, egy megerősített hely körül. A nemzetség ekkor már nem vérségi, hanem mesterségesen létrehozott szervezet.

A HONFOGLALÁS MÁSODIK SZAKASZA

- 898. a keleti frank uralkodó Berengár ellen magyar szövetséget vesz igénybe. – magyarok Észak-Itáliában
- 900. morvák ellen, majd bajorok ellen – Pannónia elfoglalása
- 902-ben a morva állam felszámolása – a Morva völgyének (Felvidék) megszerzése
- 904. Kurszán megölése (bajorok) – köv.: Árpád az egyedüli vezér – a nagyfejedelem
- a gyula tisztsége az erdélyi törzsfőre szállt
- 907. bajor támadás és vereség Pozsony közelében
- a X. század elejére a Kárpát-medence a kb. félmillió magyarországi kezébe került

A MAGYAR TÁRSADALOM A X. SZÁZADBAN -A TÖRZSI SZERVEZET bomlófélben

- Alap: nagycsalád
- Személyi függés rendszere: Urak: törzsfők - Bőség: nemzetségfők – diszes sátrakban éltek: mellettük: Fegyveres kíséret
- ínség- szolgálatra kényszerített alávetett népesség vagy szabad pásztorok
- Szolgaállapotúak – falvakban éltek

GAZDASÁG

- Félnomád gazdálkodás: ló, juh- (ridegtartás) mellett: szarvasmarhatartás, sertés és baromfi is (letelepült életmód)– természeti pénz: tinó, prémek; halászat, vadászat
- Ipar: prémek, bőrök feldolgozása, fonás, szövés, nemezkészítés, varrás
- Fémművesek, cserépedény-gyártók – a megtelepedés jele: nyereg, zabla, kengyel, nyílhegy, szablya, fokos, visszacsapó íj
- Kereskedelem: prém, ló, marha, só, ezüst – Kijev, Prága felé

HITVILÁG

- Vallás: samanizmus
- A világ három szintje: alvilág – mi világunk – égi világ
- Ágai közt: Nap, Hold, csillagok
- Tetején: sas (lehozza az újszülöttek lelkét a fa tetejéről)
- Papok: táltosok – közvetítenek a világok között
- Két lélek van: testlélek(haladó), árnyéklélek(halhatatlan)
- Életfa: a három szintet összefogja
- Totemállat: csodaszarvas, turul